P9_TA(2021)0360

Represija nad oporbom u Turskoj, posebice nad Narodnom demokratskom partijom (HDP)

Rezolucija Europskog parlamenta od 8. srpnja 2021. o represiji nad oporbom u Turskoj, posebice nad Narodnom demokratskom partijom (HDP) (2021/2788(RSP))

(2022/C 99/23)

Europski parlament,

— uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Turskoj, osobito one od 19. svibnja 2021. o izvješćima Komisije o Turskoj za 2019. i 2020. ([1]), od 20. siječnja 2021. o stanju ljudskih prava u Turskoj, a posebno o slučaju Selahattina Demirtaşa i drugih zatvorenika savjesti ([2]) i od 19. rujna 2019. o stanju u Turskoj, s naglaskom na smjenjivanju izabranih gradonačelnika ([3]),

— uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 6. listopada 2020. o politici proširenja EU-a (COM(2020)0660) i popratno izvješće o Turskoj za 2020. godinu (SWD(2020)0355),

— uzimajući u obzir pregovarački okvir za Tursku od 3. listopada 2005. te činjenicu da pristupanje Turske EU-u, kao i pristupanje svih ostalih zemalja kandidatkinja, ovisi o potpunom zadovoljavanju kriterija iz Kopenhagena,

— uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća od 24. lipnja 2021. o vanjskim odnosima i ostale relevantne zaključke Vijeća i Europskog vijeća o Turskoj,

— uzimajući u obzir zajedničku komunikaciju Komisije i visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku od 22. ožujka 2021. o stanju političkih, gospodarskih i trgovinskih odnosa između EU-a i Turske (JOIN(2021)0008),

— uzimajući u obzir izjavu glasnogovornice za vanjske poslove i sigurnosnu politiku Europske službe za vanjsko djelovanje od 19. kolovoza 2019. o suspendiranju izabranih gradonačelnika i pritvaranju stotina ljudi na jugoistoku Turske te izjave od 21. i 25. prosinca 2020.,

— uzimajući u obzir zajedničku izjavu koju su 18. ožujka 2021. dali potpredsjednik Komisije / visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku Josep Borrell i europski povjerenik za politiku susjedstva i pregovore o proširenju Olivér Várhelyi o najnovijim događajima u vezi s Narodnom demokratskom partijom,

— uzimajući u obzir članak 46. Europske konvencije o ljudskim pravima prema kojem se visoke ugovorne strane obvezuju da će poštovati konačne presude Europskog suda za ljudska prava u svakom predmetu u kojemu sudjeluju kao stranke u postupku,

— uzimajući u obzir presudu Velikog vijeća Europskog suda za ljudska prava od 22. prosinca 2020. u predmetu Selahattin Demirtaş protiv Turske (14305/17),

— uzimajući u obzir rezoluciju Parlamentarne skupštine Vijeća Europe (PACE) br. 2347 od 23. listopada 2020. naslovljenu „Nova represija nad političkom oporbom i građanskim prosvjedima u Turskoj: Hitna potreba za očuvanjem standarda Vijeća Europe” i rezoluciju br. 2260 od 24. siječnja 2019. naslovljenu „Pogoršanje položaja oporbenih političara u Turskoj: Što se može učiniti kako bi se zaštitila njihova temeljna prava u državi koja je članica Vijeća Europe?”,

— uzimajući u obzir članak 132. stavke 2. i 4. Poslovnika,

([1]) Usvojeni tekstovi P9_TA(2021)0234.
([2]) Usvojeni tekstovi, P9_TA(2021)0028.
([3]) Usvojeni tekstovi, P9_TA(2019)0017.

četvrtak, 8. srpnja 2021.

A. budući da u kontekstu općeg nazadovanja koje utječe na temeljne slobode i vladavinu prava turske vlasti stalno i sve češće napadaju oporbene stranke u Turskoj, a posebno Narodnu demokratsku partiju (HDP);

B. budući da je glavni javni tužitelj Kasacijskog suda Turske 17. ožujka 2021. Ustavnom sudu prvi put podnio zahtjev za ukidanje HDP-a, treće po veličini političke stranke u turskom parlamentu; budući da je Opća skupština Ustavnog suda 31. ožujka 2021. utvrdila postupovne nedostatke u toj optužnici i odlučila vratiti je Uredu glavnog javnog tužitelja; budući da je revidirana optužnica predana 7. lipnja 2021. i da se njome, osim ukidanja stranke, traži zabrana političkih aktivnosti za gotovo 500 političara HDP-a i zamrzavanje bankovnih računa stranke; budući da je Opća skupština Ustavnog suda 21. lipnja 2021. jednoglasno prihvatila revidiranu optužnicu;

C. budući da glavni javni tužitelj većinu optužbi protiv HDP-a temelji na prosvjedima za Kobani, za koje je u tijeku sudski postupak protiv političara HDP-a, uključujući bivše supredsjednike Selahattina Demirtaşa i Figen Yüksekdağ; budući da su se te optužbe uglavnom temeljile na poruci koji je Središnji izvršni odbor HDP-a uputio preko Twittera (6. listopada 2014.) pozivajući narod na protest u znak solidarnosti sa stanovnicima Kobanija, protiv ISIS-a i protiv turskog embarga protiv Kobanija; budući da je tijekom prosvjeda u sukobima s turskom policijom ubijeno više od 50 osoba, od kojih su velika većina bili članovi ili simpatizeri HDP-a;

D. budući da je u tzv. suđenju u slučaju Kobani optuženo 108 članova HDP-a; budući da njih 28 u zatvoru čeka suđenje; budući da su izdana sudska ograničenja za šest osoba i uhidbeni nalozi za 75 osoba; budući da će Parlament i dalje pomno pratiti suđenje u slučaju Kobani i druge relevantne slučajeve;

E. budući da je Ustavni sud u prošlosti zabranio djelovanje šest prokurdskih političkih stranaka;

F. budući da je Europski sud za ljudska prava u više navrata utvrdio da se ukidanjem političkih stranaka krši pravo na udruživanje predviđeno člankom 11. Europske konvencije o ljudskim pravima; budući da Europsko vijeće u svojim zaključcima od 24. lipnja 2021. navodi da djelovanje protiv političkih stranaka predstavlja velik korak unatrag za ljudska prava te da je ono u suprotnosti s obvezama Turske u pogledu poštovanja demokracije i vladavine prava, ali i da je dijalog o tom pitanju i dalje sastavni dio odnosa EU-a i Turske;

G. budući da je 17. lipnja 2021. u prostorijama stranke u Izmiru ubijena Deniz Poyraz, zaposlenica i članica HDP-a; budući da je navodno bila mučena nakon smrti; budući da su 2015. i 2016. izvršeni napadi na stotine prostorija HDP-a, uključujući sjedište stranke u Ankari, pri čemu su brojni uredi i spaljeni;

H. budući da je oko 4 000 članova i dužnosnika HDP-a i dalje u zatvoru, uključujući niz parlamentarnih zastupnika;

I. budući da su trojici zastupnika iz redova HDP-a oduzeti zastupničkih mandat i parlamentarni imunitet, nakon čega su uhićeni;

J. budući da su tužitelji Ministarstva pravosuđa 30. lipnja 2021. Zajedničkom parlamentarnom odboru za ustav i pravosuđe turske Velike narodne skupštine podnijeli sažetke postupaka čiji je cilj ukidanje parlamentarnog imuniteta dvadesetorici oporbenih zakonodavaca iz šest različitih oporbenih stranaka; budući da su ti postupci usmjereni protiv 15 zastupnika iz redova HDP-a, vođe Republikanske narodne stranke (CHP) Kemala Kılıçdaroğlua i po jednog zakonodavca iz svih drugih oporbenih stranaka, odnosno Demokratske stranke regija (DBP), Stranke İYİ (Dobri), Radničke partije Turske (TİP) i Demokratske stranke (DP);

K. budući da je protiv g. Kılıçdaroğlua, kao vođe glavne oporbene stranke, pokrenut kazneni progon zbog navodnog vrijeđanja predsjednika Turske, za što mu prijeti kazna u trajanju do četiri godine; budući da je također suočen s tužbom koju je 11. siječnja 2021. podnio predsjednik Recep Tayyip Erdoğan i kojom se od njega traži plaćanje odštete u iznosu od 1 milijuna TRY;

L. budući da se g. Demirtaş, bivši supredsjednik HDP-a i predsjednički kandidat na izborima 2014. i 2018., već više od četiri godine nalazi u pritvoru na osnovi neutemeljenih optužbi i unatoč dvjema presudama Europskog suda za ljudska prava kojima se traži njegovo oslobađanje;

M. budući da je u istoj presudi Europski sud za ljudska prava naveo da je poziv središnjice HDP-a na solidarnost sa stanovnicima Kobanija u granicama političkog govora, u mjeri u kojoj se ne može smatrati pozivom na nasilje; budući da je sud utvrdio da se nasilje do kojeg je nažalost došlo između 6. i 8. listopada 2014. ne može smatrati izravnom posljedicom poruka koje je središnjica HDP-a uputila preko Twittera;

N. budući da je od lokalnih izbora održanih 31. ožujka 2019. 59 od 65 demokratski izabranih gradonačelnika iz redova HDP-a na jugoistoku Turske zamijenjeno pokrajinskim guvernerima ili povjerenicima koje je vlada imenovala na temelju kaznenih istraga koje su se provodile protiv njih zbog navodne povezanosti s terorizmom; budući da je od 36 uhićenih osoba njih 32 pušteno na slobodu tijekom sudskog postupka, no da je šest izabranih sugradonačelnika i dalje u zatvoru;

O. budući da sve lošiji strukturni problemi koji dovode do nedostatka institucijske neovisnosti u pravosuđu i dalje utječu na prava oporbenih stranaka;

1. i dalje je duboko zabrinut zbog stalnih napada i pritiska na oporbene stranke u Turskoj, a posebno zbog načina na koji turske vlasti konkretno i sve više napadaju HDP i organizaciju mladeži HDP-a; osuđuje tu represiju nad HDP-om i bilo kojom drugom oporbenom strankom u Turskoj, koja ugrožava pravilno funkcioniranje demokratskog sustava; odlučno poziva tursku vladu da okonča tu situaciju i da zajamči da sve političke stranke u zemlji mogu slobodno i u potpunosti izvršavati svoje legitimne aktivnosti u skladu s osnovnim načelima pluralističkog i demokratskog sustava;

2. oštro osuđuje optužnicu koju je pred Ustavnim sudom ponovno podnio glavni javni tužitelj Turske tražeći raspuštanje HDP-a i zabranu političkog djelovanja za gotovo 500 članova HDP-a, uključujući većinu trenutačnog vodstva te stranke, što bi im onemogućilo obavljanje bilo kakve političke aktivnosti u sljedećih pet godina; duboko je zabrinut zbog jednoglasne odluke Ustavnog suda kojom se prihvaća taj predmet; s velikom zabrinutošću napominje da je slučaj raspuštanja HDP-a kulminacija dugogodišnjeg pritiska na tu stranku čije su tisuće stranačkih članova, izvršnih članova, zastupnika u parlamentu, lokalnih vijećnika i sugradonačelnika podvrgnute suđenju, uglavnom zbog optužbi povezanih s terorizmom;

3. čvrsto vjeruje da je omogućavanje neometanog sudjelovanja HDP-a u turskim demokratskim institucijama osnovni način da se tursko društvo učini uključivijim i da se stvore pozitivni izgledi koji će dovesti do mirnog rješenja kurdskog pitanja; u tom pogledu ponavlja da bi, s obzirom na HDP-ovu čvrstu predanost djelovanju kroz demokratske institucije, zabrana stranke bila ozbiljna politička pogreška u srednjoročnom razdoblju i da bi predstavljala nepovratan udarac za pluralizam i demokratska načela jer bi ostavila milijune glasača u Turskoj bez njihovih predstavnika;

4. oštro osuđuje grozno ubojstvo članice i zaposlenice HDP-a Deniz Poyraz i napad na prostorije te stranke u Izmiru; izražava sućut njezinoj obitelji i prijateljima; odlučno poziva vlasti da temeljito istraže taj slučaj i da odgovorne privedu pravdi;

5. poziva turske vlasti da se suzdrže od poticanja huškanja protiv HDP-a i da poduzmu potrebne mjere kako bi zaštitile prostorije i dužnosnike stranke, uključujući zastupnike u parlamentu te izabrane lokalne vijećnike i sugradonačelnike;

6. osuđuje proizvoljnu primjenu vladavine prava tijekom aktualnog suđenja u slučaju Kobani, što je dovelo do ponovnog otvaranja predmeta, i tijekom postupka, posebno u pogledu nedostatka neovisnosti pravosuđa, nepristranosti, potpune pravednosti i postupovnih jamstava; duboko je zabrinut zbog zlouporabe zakonodavstva o borbi protiv terorizma koje je općenito; ponavlja poziv turskim vlastima da svoje zakonodavstvo za borbu protiv terorizma usklade s međunarodnim standardima kako bi se osigurala učinkovita zaštita temeljnih prava i sloboda te proporcionalnost i jednakost pred zakonom;

7. osuđuje odluku da se parlamentarnim zastupnicima iz redova HDP-a, Leyli Güven, Ömeru Faruku Gergerlioğluu i Musi Farisoğullariju, oduzmu zastupnički mandat i parlamentarni imunitet te osuđuje njihova naknadna uhićenja; pozdravlja nedavnu presudu Ustavnog suda koji je 1. srpnja 2021. jednoglasno presudio da je prekršeno pravo parlamentarnog zastupnika Gergerlioğlua da bude izabran i da se bavi u političkom aktivnošću, kao i njegovo pravo na osobnu slobodu i sigurnost; pozdravlja njegovo oslobađanje i potiče turske vlasti i sudove na nižim razinama da provedu

odluku Ustavnog suda i da mu hitno vrate zastupnički status; poziva na hitno puštanje na slobodu drugih dvaju parlamentarnih zastupnika iz redova HDP-a i na odbacivanje svih optužbi protiv njih; osuđuje opetovanu primjenu opoziva zastupničkog statusa oporbenim zastupnicima, čime se ozbiljno šteti ugledu turskog parlamenta kao demokratske institucije;

8. oštro osuđuje pritvaranje bivših supredsjednika HDP-a Figen Yüksekdağ i Selahattina Demirtaşa, vođe oporbe i bivšeg predsjedničkog kandidata, čiji pritvor traje neprekidno od studenoga 2016.; podsjeća na presudu Europskog suda za ljudska prava od 20. studenoga 2018. u predmetu Selahattin Demirtaş protiv Turske, potvrđenu presudom Velikog vijeća od 22. prosinca 2020., kojom se turske vlasti pozivaju da g. Demirtaşa odmah puste na slobodu; zgrožen je kontinuiranim nepoštovanjem i izostankom primjene presuda Europskog suda za ljudska prava od strane turskih vlasti, uključujući i presude u drugim slučajevima, kao što je slučaj Osmana Kavale, za koje bi Odbor ministara Vijeća Europe mogao pokrenuti postupke protiv Turske radi utvrđivanja povrede prava; poziva na potpunu suradnju s Vijećem Europe u području jačanja vladavine prava, prava manjina, demokracije i temeljnih prava;

9. duboko je zabrinut zbog stalnog rasta pritiska na glavnu oporbenu stranku (CHP) i njezina vođu Kemala Kılıçdaroğlua, uključujući zapljenu stranačkih brošura temeljem sudskog naloga, javne prijetnje vođi stranke i fizičke napade na njega; osuđuje zahtjev za ukidanje imuniteta g. Kılıçdaroğluu na temelju njegovih političkih izjava i pokretanje kaznenog progona protiv njega zbog navodnog vrijeđanja predsjednika Turske, za što mu prijeti kazna u trajanju do četiri godine; ponavlja svoju ozbiljnu zabrinutost zbog stalnog političkog i pravosudnog uznemiravanja Canan Kaftancıoğlu, predsjednice istanbulskog provincijskog ogranka CHP-a;

10. duboko je zabrinut zbog stalnog rasta pritiska na sve oporbene stranke i zbog najnovije odluke tužitelja Ministarstva pravosuđa da se Zajedničkom parlamentarnom odboru za ustav i pravosuđe turske Velike narodne skupštine podnesu sažeci postupaka čiji je cilj ukidanje parlamentarnog imuniteta dvadesetorici oporbenih zakonodavaca iz šest različitih oporbenih stranaka; ističe da općenito neprijateljsko okruženje utječe i na druge vođe oporbe, među kojima je predsjednik stranke İYİ, Meral Akşener, kojeg su pristaše vladajuće stranke verbalno napali tijekom nedavnog posjeta Rizeu;

11. osuđuje odluku turskih vlasti o smjenjivanju demokratski izabranih gradonačelnika na temelju upitnih dokaza i o njihovoj zamjeni neizabranim povjerenicima, kojom se dovodi u pitanje demokracija na lokalnoj razini; prima na znanje političke, zakonodavne i administrativne mjere koje je poduzela turska vlada kako bi paralizirala općine kojima upravljaju gradonačelnici iz oporbenih stranaka u Istanbulu, Ankari, Izmiru; žali zbog činjenice da sadašnja vlada zloupotrebljava financijska sredstva i administrativna tijela države za oslabljivanje i ušutkavanje oporbe;

12. naglašava da se tim mjerama i dalje ugrožava sposobnost političke oporbe da ostvaruje svoja prava i svoju demokratsku ulogu; izražava duboku zabrinutost zbog ozbiljnog nazadovanja kada je riječ o slobodi djelovanja oporbenih stranaka, koje je bacilo svjetlo na tešku situaciju ljudskih prava u Turskoj i daljnje urušavanje demokracije i vladavine prava, što je protivno kriterijima iz Kopenhagena;

13. smatra da su narušavanje vladavine prava i sustavni nedostatak neovisnosti pravosuđa i dalje povezani sa sudskim odlukama u vezi sa slobodom djelovanja oporbenih stranaka; poziva Tursku da osigura pluralizam te da poštuje slobodu udruživanja i izražavanja u skladu sa zaštitom predviđenom turskim Ustavom i međunarodnim obvezama Turske;

14. poziva Delegaciju EU-a u Turskoj da dalje prati stanje u pogledu političke oporbe, među ostalim promatranjem suđenja, uključujući tzv. suđenje u slučaju Kobani, davanjem javnih izjava i traženjem dozvola za posjete zatvorenicima;

15. smatra da bi napredak u pogledu bilo kakvog pozitivnog programa koji bi se mogao ponuditi Turskoj uz poboljšanja u pitanjima vanjske politike trebao ovisiti i o poboljšanju stanja u pogledu građanskih i ljudskih prava te vladavine prava u toj zemlji, uključujući prava žena, koja uključuju prava zajamčena Istanbulskom konvencijom, vjersku slobodu te prava etničkih manjina i pripadnika zajednice LGBTI;

16. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi predsjedniku Europskog vijeća, Vijeću, Komisiji, potpredsjedniku Komisije / visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku te vladi i parlamentu Republike Turske.